

У НОВОМ СВЕТЛУ СТАРИХ ЗАКОНА:

АУТОРСКО ПРАВО И ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ
У БИБЛИОТЕКАМА СРБИЈЕ

Драјана Милуновић

*Народна библиотека Србије,
Београд*

УДК: 024:342.738(497.11)

“**The more you give, the more you get**” наслов је Европеаниног приручника објављеног још средином две хиљадитих година са циљем да ближе уреди оквир за јавно приказивање садржаја на овом порталу. Европеанина четири нивоа објављивања следе правну логику лиценци Креативне заједнице разликујући слободе приступа садржајима кроз неколико нивоа: Европеана као машина за претраживање: „Желим да људи пронађу моје збирке”; Европеана као излог: „Желим да људи пронађу и виде моје збирке на Европеани”; Европеана као дистрибутивна платформа: „Желим да људи пронађу, погледају и користе моје збирке – али не у комерцијалне сврхе” и Европеана као платформа за слободно поновно коришћење: „Желим да људи пронађу, виде и користе моје збирке – како год желе!” Па ипак, учествујући у различитим пројектима као партнер, Народна библиотека Србије уверила се да политика приступа коју Европеана спроводи у пракси тежи максималној либерализацији у корист корисника портала. Кроз сличан слоган “**Because what is known must be shared**”, своју филозофију приступа знању и информацијама спроводи и OCLC, највећа светска ка-

талашко-библиографска база података. Конгресна библиотека, користећи све предности америчког начина разумевања богате судске праксе коју у области ауторског и сродних права има ово друштво, такође се снажно залаже за отворени приступ информацијама у друштву знања. Мање или више стидљиво, као и мање или више успешно, и друге националне библиотеке дају глас за ширење граница јавног домена и слободнију употребу ауторских дела, видећи у томе основу својих оснивачких циљева и смисао основног постојања. С друге стране, међутим, јачање корпоративних интереса у корист издавачких предузећа представља снажну противтежу овој идеји што доводи до својеврсне друштвене поларизације.

Истовремено са новим светлом које савремено доба баца на питања ауторских права, и питања заштите и управљања осетљивим личним подацима представљају још једну тему која на велика врата улази у дневно библиотечко пословање. Тако су се библиотеке у Србији суочиле са неопходношћу да на нови начин сагледају податке које сакупљају о својим корисницима, како их употребљавају, деле, чувају и, коначно, бришу. У Србији, законски прописи у области ауторског права, као и заштите података о личности нису новина, али приступни процеси и евроинтеграције донели су са собом њихово усаглашавање са прописима Европске уније, као и јачи фокус на њиховој практичној имплементацији и контроли примене. Управо из ових разлога, покушавајући да стручној библиотечној заједници приближи ове старе, а ипак сасвим нове теме, редакција *Гласника* у овом броју определила се да темат посвети ауторском и сродним правима, као и заштити података о личности.

Темат доноси уводни текст Драгане Милуновић „У пресеку дељења и поседовања: перспективе Народне библиотеке Србије у посредовању између крајњег корисника и носилаца ауторских права” који представља прегледан рад на тему прописа у области ауторског и сродних права у Србији, сагледаног са становишта библиотека, као и информације о досадашњим напорима Народне библиотеке Србије да, у сарадњи са међународним и домаћим партнерима, разуме ову област и integriше је у своје пословање под фер условима како за своје кориснике, тако и за носиоце ауторских права.

Темат доноси и прилог Аријадне Матас Касадевал из Фондације Европеана написан у сарадњи са Тамаром Бутиган-Вучај из Народне библиотеке Србије који објашњава циљеве, изазове и приступе које заступа Фондација Европеана као део шире иницијативе Европеане када је у питању ауторско право. Теоријском осврту додати су примери примене лиценци ауторских права, како би се боље илустровала и лакше применила пракса Европеане у овој области. Рад носи назив „Еuropeана кроз објектив ауторских права” и покушава да читаоцу приближи ову тему, између осталог, и на начин на

који је Народна библиотека Србије учила кроз праксу како да разумева и обележава своје дигиталне садржаје.

Рад Драгане Столић из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ „Ауторско право у библиотечко-информационој делатности: законски оквири и стручно-образовни доприноси“ даје кратак пресек теоријско-стручних и образовних доприноса познавању ауторског права у библиотечко-информационој делатности. Ова проблематика је разуђена, будући да се појављује у различитим сегментима библиотечке делатности и додатно се усложњава даљим, дигиталним развојем инфраструктуре, као и применом политике отвореног приступа и отворене науке уопште. Указује се на важност континуираног третмана ауторског права од библиотекара и на значај пуне свести да је ова правна област за библиотечко-информациону делатност данас, када се она добрим делом одвија у дигиталном свету, неопходна.

У преводу Јелене Бенић, *Гласник* доноси текст под називом „Библиотеке у борби за заштиту података на друштвеним медијима: како делиши садржај, а не прешираш у њој“, аутора Кели Котер и Морин Дајена Сасо. Прича говори о томе да библиотеке све више прихватају друштвене медије као основно средство повезивања са својим корисницима, међутим, друштвени медији намећу многе потенцијалне бриге у вези са приватношћу корисника библиотеке. Чланак представља резултате истраживања о томе како библиотекари сагледавају питања приватности корисника која се јављају у вези са оглашавањем библиотека на друштвеним медијима. Студија показује резултате онлајн анкете мешовитог типа, у којој је коришћена метода невероватносног узорковања на бази вредносних судова да би се прикупили одговори појединих запослених у библиотекама, без ограничења у погледу њихове позиције или типа библиотеке у којој раде.

„Како су подаци постали битни? Живети и настајати са личним подацима“ ауторке Дебре Луптон у преводу Тање Тасић, говори о употреби дигиталних технологија које прикупљају информације о свакодневном животу људи чиме они све више постају обележени подацима. Овај текст, иако сагледава податке у знатно ширем контексту од оног који се односи на потребе библиотеке, интересантан је као општи оквир за разумевање природе проблема заштите података и њихове употребе.

Покушавајући да одржи добру праксу приређивања темата са актуелном проблематиком, редакција *Гласника* се нада да је и овога пута успела да стручној библиотечној јавности понуди нешто ново и корисно, као и да ће теме заступљене у овом броју наставити да заједнички успешно разумева и примењује и у пракси.

